

РОЗДІЛ 1

Що таке політика?

Дуже часто люди не розуміють, що таке політика. Від твоїх батьків, чи й їхніх батьків, людей, здавалося б, старших і досвідченіших, часто можна почути фрази: «я поза політикою», «політика мене не стосується», «політики нічого не вирішують», «байдуже, яка політика». То що ж таке ця політика? Де вона живе? Чому всі від неї так сахаються? Гайда розбиратися!

Коли у наше затишне життя вривається війна — це політика. І коли ціни підвищуються (чи знижуються, чого не буває майже ніколи) — це теж політика. І якщо під час епідемії невідомої хвороби в лікарнях бракує місць — це теж політика. Скажу по секрету: навіть, якщо герой серіалу стає президентом — і тут політика. Здається, що пані Політика — це все те погане, що може трапитися з нами. Та чи так це? Ну-у-у, не зовсім. Але про все за порядком.

Ми живемо в державі (це точно!), ходимо на вибори та мітинги (це інколи!), боремося за свої права (тобто не дозволяємо себе ображати) — це все теж політика.

Чи існувала вона раніше — наприклад, коли жила твоя прапрабабуся? А коли у прабабусі першого в світі пірата прорізався зуб? Чи могли давні люди обходитися без політики?

Так, могли. Коли первісні люди жили невеликими родинами, рвали плоди з дерев, полювали, тинялися світом у пошуках їжі, політика їм була як п'яте колесо до воза (адже вози тоді ще

не придумали). Та одного разу люди зрозуміли: якщо об'єднатись у плем'я, то вполювати мамонта буде легше. Якщо засіяти поле пшеницею, то не треба ходити і шукати їжу. Щойно люди почали жити більшими групами, між ними виникла постійна взаємодія (тобто **«соціальні зв'язки»**).

Соціальні зв'язки —

усюди. Коли ти спілкуєшся в школі, у гуртку, на спортивному майданчику. Коли ти обговорюєш щось, заводиш друзів, граєшся — ти створюєш соціальні зв'язки з іншими людьми.

У світі є різні теорії, котрі пояснюють появу соціальної взаємодії. Найбільше мені подобається **«теорія пліток»**. Ні, це не помилка. Пліткарство зміцнювало зв'язки між первісними людьми. Люди ділилися інформацією одне про одного — кому можна довіряти, а кому — ні, хто вполював більше здобичі, хто кого ненавидить. Це дозволяло виживати і посісти своє місце в колективі.

Учені підраховали, що спільне пліткування може об'єднати не більше 150 осіб. Мабуть, наш мозок не здатен запам'ятати більше імен і подій, які пов'язані з цими іменами. Коли ж людські спільноти стали збільшуватися, треба було шукати інші, не такі цікаві об'єднуючі мотиви. Що зму-

сить велику групу людей жити разом, окрім природного бажання перебити кісточку ближньому своєму (ой, я мала на увазі «спілкуватися»)? Щось спільне для усіх.

Так люди почали створювати міфи (те, чого не існує, але у що всі вірять). Спершу вигадали духів племені та богів (треба ж було якось керувати групами людей, щоб ті не повбивали одне одного). Згодом придумали етикет (щоб люди не залазили ногами на стіл, не плювали на інших тощо. Також у цей час почали називати всі малюнки, музику й танці — «мистецтвом»). Після цього придумали державу і «страшне» формулювання — «політичний устрій». Не повіриш, але гроші — це теж давній міф. Наприклад, у тебе є гроші й ти дуже хочеш їсти. Однак з'їсти купюри ти не можеш, лише купити за них їжу. Але це можливо лише тому, що всі у світі люди погодилися вірити в те, що саме цей шматок паперу можна обміняти на товари. Такі міфи називають **«уявною реальністю»**.

Відколи нас стало 151, усе так змінилося.

Через те, що я постійно плував Галю з Валею, вони ображалися. Тож довелося придумувати історії про богів і розповідати про них, щоб дівчата більше не злилися на мене.

О! То через це нас тепер боги зливаю карають.

Еге ж, що це за життя? Навіть попліткувати нормально не можна, всіх і не згадаєш тепер.

Так, важко тепер запам'ятати хто чия дитина, кого блискавкою вбило і хто після прання шкур усю брудну воду на землю повиливав.

Що більше людей жило в одному колективі, то нагальнішою була необхідність встановити правила співжиття, обрати старійшин, створити армію, щоб оборонятись і захоплювати нові території. Так з'явилися перші **політичні відносини**. З часом вони ставали все складнішими, і врешті, в часи Давньої Греції, щоб пояснити всі ці зв'язки і стосунки, сформувавши **політичні теорії**.

Поліс — давньогрецьке місто-держава. Поліси виникають у VIII-VII ст. до н.е. (близько трьох тисячоліть тому) по всій території Давньої Греції, а пізніше і Римської імперії. У поліс входило місто і прилеглі до нього поселення. Головна особливість полісів — проведення народних зборів усіх громадян і право власності на землю, нерухомість і рабів. Кожен громадянин полісу був зобов'язаний брати участь у вирішенні державних питань.

У Давній Греції слово «політика» означало управління у місті-державі полісі. Термін поширився під впливом Арістотеля та його трактату «Політика». Арістотель змалював своє бачення ідеальної держави. Звісно ж, воно відрізняється від того, як сучасні люди бачать державу. Лише уяви, що «Політика» написана 25 століть тому, але в ній є цілком сучасні думки.

Арістотель (384–322 рр. до н.е.) — давньогрецький філософ. Учень Платона і вчитель царя-завойовника Александра Македонського. Заснував філософську школу в Афінах. Написав близько 50 книг. Заклав основи багатьох сучасних наук.

Людина — істота політична.
Війна — спосіб здобути власність.

Держава — це об'єднання заради спільного блага (благом Арістотель називає щастя).

Держава складається з заможної більшості й бідної меншості. Тому для блага держави потрібен середній клас — не бідні і не багаті люди, які мають всього достатньо.

Громадянин — людина, яка бере участь у житті держави (рабів, ремісників, селян і іноземців Арістотель не вважав громадянами. На щастя, ми з тобою живемо в часи, коли всі люди мають рівні права).

Державна влада має поділятися на три частини:

Саме так і розподіляється влада в усіх сучасних державах.

У сучасному світі слово «політика» має багато визначень:

У кожній країні прийнято власний устрій, який називається «державна політика». Це те, що мусить робити держава, щоб громадянам добре жилося. Спочатку ми йдемо на вибори й обираємо тих, хто повинен виконувати обіцяні програми. Щоправда, недобросовісні обранці часто їх не виконують, адже обіцяють нереальні речі, а люди в ці речі вірять. Наприклад, політик обіцяє, що над містом кожен день буде сяяти веселка. Веселка — це красиво, і всі за це проголосували. Але чи може таке природне явище як веселка, яка виникає після дощу, відбуватися щодня? Звісно, що ні. Тому, якщо ти розумієш, що обіцянку виконати неможливо, то за такого політика не варто віддавати свій голос. Політика — це не жарти. Від неї залежить наше життя і безпека.

ЗМІСТ

Розділ 1

Що таке політика?

5

Розділ 2

Чи хочеш ти стати Президентом?

19

Розділ 3

Чому вибори — це важливо?

37

Розділ 4

Навіщо громадянам права?

53

Розділ 5

Ти знаєш, що таке цінності?

69